

WALDEMAR W. ŻUREK SDB* – LUBLIN

INWENTARZ RZYMSKOKATOLICKIEGO KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO W SIEHNIEWICZACH Z 14 MAJA 1930 ROKU

Pierwotny drewniany kościół parafialny w Siehnieczech pw. Opieki Najświętszej Maryi Panny Różańcowej pochodził z połowy XVI wieku. Parafia od początku należała do diecezji łucko-brzeskiej. Fundatorami kościoła byli Florian i Anna Radogowscy. W czasach staropolskich parafia posiadała patronat szlachecki i należała do dekanatu Szereszów¹. W 1785 roku murowaną świątynię barokową w Siehnieczech ufundowali Józef i Maria Prozorowie². Została ona odnowiona w 1848 roku. W 1915 roku świątynia została spalona przez armię rosyjską. Dopiero w II Rzeczypospolitej – w 1922 roku została wybudowana świątynia dzięki wsparciu Neuhoffa von Leya, dobrodziejów i staraniem ówczesnego pro-

---

* Ks. Waldemar Witold Żurek SDB – dr hab. historii Kościoła; adiunkt w Ośrodku Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych KUL; e-mail: zurek@kul.pl

ORCID 0000-0002-5602-5077

¹ S. Litak, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin 1996, s. 386.

² Prozor Józef herbu własnego (1723-1788) – wojski kowieński w 1755 roku, poseł na sejm kowieński w 1756 i 1758 roku, obersztejtnant Jego Królewskiej Mości w 1756 roku, od 1762 roku generał-major armii Wielkiego Księstwa Litewskiego, w 1764 roku starosta kowieński, poseł na sejm konwokacyjny w 1764 roku z powiatu kowieńskiego, kasztelan witebski 1774-1781, w 1776 roku członek Rady Nieustającej, marszałek Trybunału Głównego Wielkiego Księstwa Litewskiego w 1781 roku, wojewoda witebski 1781-1787. Kształcił się w Akademii Rycerskiej w Lunéville do 1741 roku. Otrzymał patent na porucznika piechoty Księstw Lotaryngii i Baru. Był członkiem konfederacji generalnej Wielkiego Księstwa Litewskiego w 1764 roku, członkiem Departamentu Skarbowego Rady Nieustającej w 1777 roku. Na Sejmie rozbiorowym w 1775 roku powołany został do Komisji Skarbowej Wielkiego Księstwa Litewskiego. Odznaczony został Orderem Orła Białego w 1785 roku i Orderem Świętego Stanisława w 1775 roku. Poślubił Felicjanę Niemirowicz-Szczytt (po 1764), z którą miał synów: Karola, Antoniego, Ignacego Kajetana oraz córki: Petronelę i Mariannę. Po przedwczesnej śmierci Felicjanny (†1766), ożenił się ponownie w 1767 z Aleksandrą Zaranek (†1771), z którą miał dwie córki: Różę i Barbarę. Trzecią żoną była Marianna Chalecka vel Adamowa Szujaska (1751-1826), z którą nie miał potomstwa. Z. Zielińska, *Józef Prozor*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 28, Wrocław 1984-1985, s. 532.

boszcza (do połowy lipca 1930 roku) ks. Izydora Niedroszlańskiego³. Po drugiej wojnie światowej Siehniecze znalazły się w granicach Związku Sowieckiego (Ukraińskiej Socjalistycznej Republice Radzieckiej). W 1949 roku kościół parafialny został zamknięty przez komunistyczne władze. Dzięki staraniom wiernych i duchowieństwa w 1989 roku świątynia została zwrócona wiernym i odremontowana⁴.

Obecnie Siehniecze położone są w obwodzie (województwie) brzeskim, rejonie (powiecie) Bereza, w niepodległej od 1991 roku Ukrainie.

Sporządzony w maju 1930 roku inwentarz kościoła parafialnego w Siehnieczech przez ustępującego proboszcza ks. Izydora Niedroszlańskiego⁵ dla swego następcy ks. Henryka Kazimierowicza⁶, ostatecznie została przejęta przez ks. Bolesława Leszczyńskiego, który w tej parafii został proboszczem.

³ *Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej w R. P. 1939*, Pińsk 1939, s. 130.

⁴ G. Rąkowski, *Ilustrowany przewodnik po zabytkach kultury na Białorusi*, Warszawa 1997, s. 212-213.

⁵ Ks. Niedroszlański Izidor (1887-1950) – kapłan diecezji pińskiej. Święcenia kapłańskie przyjął w 1911 roku. Był proboszczem w Siehnieczech od 1921 do połowy lipca 1930 roku. Następnie pełnił obowiązki proboszcza w parafii św. Andrzeja Apostoła w Wyszkach, dekanat Bielsk Podlaski, rejon Brańsk, gdzie pracował do 1948 roku. To w tej miejscowości na polecenia ks. Niedroszlańskiego naprzeciwko trybuny ustawiono krzyż, udekorowany kwiatami i zielenią. Działanie to zostało zaliczone przez władze do wystąpień antyradzieckich i działań „kontrewolucyjnych”. *Elenchus ecclesiarum et cleri dioecesis pinsceensis pro Anno Domini 1928*, Pinski 1928, s. 97; Mikhailik, *Kościół katolicki na Grodzieńszczyźnie 1939-1956*, Warszawa 2008, s. 102; Z. Rostkowski, *Historia parafii pw. św. Andrzeja Apostoła w Wyszkach*, „Niedziela”, <http://niedziela.pl/wydruk/28896/nd> (dostęp: 20.11.2018).

⁶ Kazimierowicz Henryk (1896-1942) – kapłan diecezji wrocławskiej. Studia seminaryjne rozpoczął we wrocławskim seminarium duchownym, w którym dnia 22 czerwca 1919 roku przyjął święcenia kapłańskie. Był wybitnie uzdolnionym człowiekiem. Jako neoprezbiter objął obowiązki katechety gimnazjum w Prasce. W roku następnym podjął studia humanistyczne na KUL. Z powodów charakterologicznych miał na uniwersytecie trudności. Dwa lata później przeniósł się na Uniwersytet Warszawski. W 1923 roku wyjechał na studia do Rzymu, skąd powrócił ze stopniem doktora filozofii i teologii. Po powrocie, w ciągu 1923 roku pracował w gimnazjum w Łowiczu i wypełniał obowiązki wikariusza parafii w tym mieście. W jesieni tego roku został powołany na wykładowcę historii filozofii i kryteriologii na UW. Po dwóch latach pracy w diecezji łódzkiej, gdzie pracował za zezwoleniem ordynariusza wrocławskiego, przeniósł się do Włocławka. Pragnął dalej studiować. W 1926 roku przeniósł się do diecezji pińskiej. Tam pracował jako wykładowca w seminarium duchownym w Pińsku oraz podjął pracę duszpasterską w parafii Łachwa. Stąd miał w 1930 roku przejść na parafię Siehniecze. Niestety do tego nie doszło. W tym roku objął parafię Stolin. Następnie pracował w Mielniku nad Bugiem. W tym czasie ogłosił szereg mniejszych prac z historii Kościoła, religiologii, psychoanalizy. W 1936 roku był nauczycielem w gimnazjum w Brześciu Litewskim. Do diecezji wrocławskiej powrócił w październiku 1936 roku. Podjął pracę w parafii Bronisław. Ponieważ był człowiekiem bardzo aktywnym poprosił o inną placówkę. W sierpniu 1937 roku został przeniesiony do Tołkini. Dnia 6 października 1941 roku został aresztowany przez Niemców w Tołkini i skierowany do miejsca zbiorowego aresztu w Konstancynie Łódzkiej, skąd przewieziono go do niemieckiego obozu koncentracyjnego w Dachau. Wyczerpany ciężkimi warunkami obozowymi i nadludzką pracą, zapisano go na listę inwalidów. Zaliczony na śmierć przez zagazowanie, w sierpniu 1942 roku zakończył życie. *Elenchus ecclesiarum et cleri dioecesis*

*****

Opis fizyczny dokumentu: *Inwentarz Siehniewickiego rzymskokatolickiego kościoła ... z dnia 14 maja 1930 roku.*

Dokument składa się z trzech luźnych kart o wym. 446×350 mm złożonych wzdłuż na pół, tworząc sześć kart (223×350 mm) tj. 12 stron. Na papierze wyprodukowanym maszynowo o lekko kremowej barwie, na stronach: 1, 3-6 i w trzech liniijkach na stronie 7, tekst wypisany został maszyną do pisania. Pierwsza strona zawiera tytuł: *Inwentarz Siechnickiego rz.-kat. Parafialnego kościoła sporządzony przez ks. Izydora Niedroszlańskiego przy zdaniu niniejszego nowo mianowanemu proboszczowi ks. Henrykowi Kazimierowiczowi w myśl zarządzenia J. E. Ks. Biskupa Pińskiego z dnia 14 maja 1930 roku pod Nr 1096/30.* Na stronach 5 i 6 znajduje się tabela o czterech kolumnach, wyrysowana niebieską kredką. Tekst kończy się na 7 stronie ręcznym dopiskiem. Na wszystkich zapisanych stronach, widoczne są odręczne wpisy naniesione czarnym atramentem. Strony: 2 i 8-12 nie są zapisane. W dolnej części przedniej karty, w miejscu złożenia dokumentu, doklejona jest mała karteczka, na której pismem maszynowym umieszczona jest informacja o treści dokumentu i data.

Stan zachowania – listopad 2016 roku. Dokument poddany został zabiegom konserwatorskim. Ubytki uzupełniono papierem odpowiadającym gramaturze dokumentu, przedarte brzegi i złożenie kart wzmocniono bibułka japońską. Karty zostały przyklejone klejem.

Dokument zabezpieczony jest tekturową teczką.

Tekst dokumentu

INWENTARZ Siehniewickiego rz.-kat. parafialnego kościoła sporządzony przez ks. Izydora Niedroszlańskiego przy zdaniu niniejszego nowo mianowanemu proboszczowi ks. Henrykowi Kazimierowiczowi. w myśl zarządzenia J. E. Ks. Biskupa Pińskiego z dnia 14 maja 1930 roku pod Nr 1096/30⁷

[s. 3] Historia Siehniewickiego Rzym[sko]-kat[olickiego] parafialnego kościoła

Siechniwicki rz[ymsko]-kat[olicki] paraf[ialny] kościół należy obecnie do diecezji pińskiej, wojew[ództwa] poleskiego, starostwa i dekanatu próżańskiego niegdyś należał do diecezji Łucko-Brzeskiej. Niewiadomo kiedy i przez kogo był wybudowany drewniany kościół w Siehniewiczach, jednak można przypuszczać, że pochodził on z XVII wieku jak widać z ksiąg metrykalnych znajdujących się w archiwum kościelnym a mianowicie: księgi ślubne z 1657 r. i księgi chrzestne z 1676 r.

pinscensis pro Anno Domini 1928-32, Pinski 1928-32; Kazimierowicz Henryk, w: S. Librowski, Ofiary zbrodni niemieckich spośród duchowieństwa diecezji włocławskiej 1939-1945, Włocławek 1947, s. 61-62.

⁷ Oryginał znajduje się w ADD, Zespół: Archiwum Parafii Siehniewicze, sygn. III/J/2 (Od Ks. Kazimierza Świętka).

Obecny kościół w Siehniecicach murowany został wybudowany w 1785 roku przez Józefa i Marię z hrabiów Galickich Prozorów, wojewod[ów] Litewskich pod wezwaniem Opieki Matki Boskiej (Patrocinii B.M.V.) jak widać z bulli Papieża Piusa VI wydanej 26 listopada 1786 roku wyżej wymienionemu Józefowi Prozorowi.

Rozmiar kościoła siehniecickiego 28×10 m. przy kościele przybudowane są dwie kaplice.

Kościół zwrócony głównym wejściem do zachodu, facjata⁸ kościoła w prostej linii, przy której znajdują się dwie wieże kwadratowe, a trzecia mała okrągła nad wielkim ołtarzem. Wierzchnia część wież zrobiona z desek i pokryte są blachą, na wieżach żelazne krzyże. Przy wieżach znajdują się dwie rynny drewniane pokryte blachą.

W 1899 roku kosztem p. [Anny] Mikulskiej cały kościół był odnowiony, jak również na wieżach i zakrystiach gonty dano nowe. Z frontu kościoła 2 duże okna, bocznych okien 6, z których przy wielkim ołtarzu 2, w 1899 roku kosztem p. [Anny] Mikulskiej zrobiono żelazne ramy i oszklone różno kolorowym szkłem. W kaplicach również po dwa małe okna, o żelaznych ramach (witraże). W zakrystiach 2 weneckie okna z kratą żelazną wychodzą na zewnątrz kościoła i 2 do części ołtarzowej. W lewej wieży dwa okna i nad zakrystiami w szczytach od wielkiego ołtarza 2 małe okna. Ogólna liczba okien 19. Wszystkich drzwi w kościele 11.

Sufit w kościele, zakrystiach, kaplicach i wieżach drewniany malowany w 1899 roku. Posadzka w całym kościele z tafli cementowych, a w prezbiterium i zakrystiach ze sztucznego marmuru.

Archiwum kościelne znajduje się w lewej wieży. W prawej wieży umieszczone są dzwony. Organ nowy o dziesięciu głosach, zbudowany w 1900 r. kosztem p. [Anny] Mikulskiej przez firmę Jana Szymańskiego⁹ w Warszawie.

[s. 4] Utrzymanie. Siehniecicki kościół zaliczony do IV klasy¹⁰ i otrzymuje od Rządu 275 rb[rubli] na utrzymanie kościoła i służby kościelnej.

⁸ Facjata (mansard) – mieszkalne pomieszczenie znajdujące się w kondygnacji strychowej, wydzielone z niej ścianami, najczęściej nadbudowane i posiadające odrębne zadaszenie.

⁹ Szymański Jan (1828-1892) – polski organmistrz. Urodził się w Kościerzynie koło Łowicza. Był synem Andrzeja, organisty. Od 1861 roku prowadził firmę organmistrzowską w Częstochowie, a od 1868 roku zamieszkał w Warszawie na ul. Chłodnej, gdzie prowadził swoją firmę do 1880 roku pod nazwą: Józef Szymański i Syn. Za jego życia i w jego firmie zbudowano 126 instrumentów. Był jednym z kilku polskich organmistrzów (J. Śliwiński – w Kętach 1880 roku. A. Hofman – w Chmielniku 1891 roku. L. Blomberg – w Lublinie 1893), którzy przy budowie organów w kościołach polskich zastosowali wiatrownice stożkowe i wolno stojące kontauiry przed szafą organową. Szymański zastosował je przy budowie organów w kościele św. Jana Chrzciciela na Bródnie w Warszawie. Zmarł w Warszawie. *Józef Szymański*, w: *Encyklopedia muzyczna PWM, Sm-Ś. Część Biograficzna*, red. E. Dziębowska, Kraków 2007, s. 298.

¹⁰ Ukazy carskie z 1 stycznia oraz z 15 grudnia 1843 roku podzieliły biskupstwa katolickie w Cesarstwie Rosyjskim na klasy, od których uzależniano wysokość uposażenia diecezji, biskupa, parafii i niższego duchowieństwa diecezjalnego. Parafie podzielone zostały na pięć klas, na podstawie których proboszczom parafii z poszczególnych klas wyznaczono pensję etatową w wysokości od 235 do 600 rubli rocznie. Większość parafii należała do klasy V. B. Kumor, *Ustrój i organizacja*

W roku 1915 kościół siehniewicki z wszystkimi budynkami został spalony przez wojska rosyjskie, pozostały tylko mury, a w roku 1925 został odbudowany. Zdjęto 1 m. 50 cm. starego zepsutego muru na całym kościele i wieżach kościelnych, a dano nowy. Ułożono nowe belki, zaciągnięto nowe krokwie i sporządzono wiązanie dachowe oraz pokryto cały kościół nowymi gontami, wieże zaś – na których umieszczono żelazne krzyże, pokryto blachą ocynkowaną. Przy wieżach od kościoła umieszczono dwie rynny drewniane wyłożone blachą ocynkowaną. Gzymsy są częściowo pokryte nową blachą ocynkowaną częściowo zaś żelazną. Cały kościół wewnątrz i zewnątrz otynkowany i wybielony wapnem. Wszystkich drzwi w kościele 10. Wielkie drzwi głównego wejścia podwójne, umocowane na żelaznych zawiasach, bez zamku, zamykają się tylko na haki. Od głównego wejścia w lewej wieży umieszczono schody, które prowadzą na chór. Na chórze jedne drzwi pojedyncze umocowane na żelaznych zawiasach bez zamku, tylko zamykają się na haczyk od wewnątrz chóru. Drugie drzwi na chórze, które prowadzą do prawej wieży gdzie było archiwum drzwi nie ma, tylko futryna wmurowana i zabite deskami. Na chórze umieszczona fisharmonia firmy Hofberg – I. Grosspietsch¹¹ o 7 registrach. Przy wejściu z babinca są wmurowane 3 futryny lecz bez drzwi. Dwoje bocznych mniejszych i jedna duża *vis a'vis* gł[ównego] wejścia. W lewej zakrystii dwoje drzwi pojedynczych na zawiasach i z wewnętrznymi zamkami. W prawej zakrystii wchodząc <do> kościoła drzwi nie ma, tylko mury futryna. Wychodząc na cmentarz kościelny z zakrystii są drzwi pojedyncze na zawiasach i z wewnętrznym zamkiem.

Ogólna liczba okien w kościele 17. Jedno okno w szczycie z frontu kościoła, 1 okno na chórze, 1 okno w prawej wieży, gdzie było archiwum, dwa okna w lewej wieży gdzie były dzwony, lecz bez futryn, zabite deskami. 2 okna weneckie w dużym kościele, po 2 okna małe o żelaznych ramach w kaplicach, 1 okno weneckie w prawej i 1 w lewej zakrystii; 2 okna w szczytach ponad zakrystiami i 2 duże okna w prezbiterium. Wszystkie okna są oszklone. W całym kościele nowy sufit, lecz nie malowany, ambona zwykłej stolarskiej roboty. Posadzka w całym kościele poprawiona.

Beneficjum kościelne

Siehniewicki rzymsko-kat[olicki] parafialny kościół posiada na danej ziemi w 1842 roku (33 dziesięciny) 37 ha 2422 m², z których według planu przypada pod ogrody, place i zabudow[ania] 1 ha 9352 m². Grunta orne 19 ha 8932 m², łąki 7 ha 0226 m², pastwiska 3 ha 7087 m², cmentarz kościelny 2607 m², zarośla 1 ha

Kościół polskiego w okresie niewoli narodowej 1772-1918, Kraków 1980, s. 306; S. Litak, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin 1996, s. 78-79.

¹¹ W niemieckim Wrocławiu (Breslau), przemysł fortepianowy był bardzo rozwinięty. Pierwszego znanego mistrza produkującego instrumenty klawiszowe – G. Baumgartena notowano w roku 1635. Manufakturą produkującą fortepiany na skalę przemysłową we Wrocławiu była firma „Traugott Berndt” i najdłużej działająca w tym mieście – w latach 1837-1945. Jan Grosspietsch (zm. w 1901) od 1848 roku (lub od 1866) produkował we Wrocławiu własne pianina i instrumenty muzyczne, a po jego śmierci firmę prowadziła rodzina. *Produkcja fortepianów w przedwojennym Wrocławiu*, <http://arspolonica.ocross.net/produkcja-forte-pianow-we-wroclawiu/> (dostęp: 20.11.2018).

3258 m², łąka [s. 5] mokradła 1 ha 5033 m², stawy 2055 m², rowy 1829m², drogi 1 ha 2043 m².

Zabudowania gospodarcze

1. Dom mieszkalny rozmiar 15×6 mtr[=metrów] składający się z 4-ch pokoi, przedpokoju, kuchni, pokoju dla służby, spiżarni i sionki.
2. Obora, stajnia i wozownia pod jednym dachem rozmiar 18×8 mtr[=metrów]
3. Stodoła na zboże o dwóch drzwiach rozmiar 20×9 mtr[metrów]
4. Chlew dla chlewni zbudowany z opołów¹² rozmiar 6×4 mtr[metrów]

Do parafii siehnewickiej należą gminy: Rewiatycze, Międzyzlesie i część gm[iny] Marywil.

Inwentarz kościelny

Pozostało po spalonym kościele:		Patena połączana do chorych	1
Monstrancja	1	Krzyż drewniany z fig[urą] P[ana] Jezusa	2
Dzwon przy kościele	1	Naczynie do wody chrzest[nej] emali[owane]	1
Dzwonek przy zakrystii	1	Baldachim ^a z serw[ety] o 4-ch drążkach	1
Dzwonek mały	1	Konfesjonałów prowizorycznych	2
Lichtarz żelazny pod paschał	1	Obraz M[atki] B[oskiej] Częstochowskiej	1
Żelazo do wyp[iekania] opłatków (stare)	1	Obraz M[atki] B[ożej] Bolesnej	1
Tabernakulum	1	Obraz Naj[świętszego] Serca P[ana] Jezusa	1
Figury żelazne: M[atki] Bożej, św. Heleny, św. Michała Archanioła razem	3	Obraz mały M[atki] B[ożej] N[nieustającej] Pomocy	1
Nabyto do kościoła:		Obraz mały M[tki] B[oskiej] Ostrobramskiej	1
Kielich mały, srebrny złożony	1	Chorągiew niebieska z monogr[amem] M[atki] B[ożej]	1
Puszek plater[owanych] ^b do Sanctissimum	2	Komody	2
Krzyżyk mosiężny złożony	1	Krzesło	1
Lichtarze wernikowe małe	2	Dywany samodziałowe	3
Puszka aluminiowa do hostji	1	Dywan. wełnianych grubych	2

^a Baldachim – osłona z ozdobnej tkaniny, umocowana na dwóch lub czterech drążkach. Pierwotnie noszona nad władcami i dostojnikami. Później i obecnie podczas uroczystości kościelnych, głównie procesji, nad przedmiotami kultu: relikwiami i Najświętszym Sakramencie.

^b Platerować (niem. plattieren) – pokrywanie metalu mniej szlachetnego warstwą metalu szlachetniejszego, np. miedź folią srebrną lub złotą, w celu ozdobienia lub zabezpieczenia przed korozją.

¹² Opoły – to zrżyny tartaczne drzewa, boki, resztki, jako produkt opałowy. Zrżyny tartaczne/opoły to odpady iglaste: sosnowe i świerkowe oraz odpady liściaste: głównie brzożowe i olchowe. Półokrągłe opoły – deski z naturalną krzywizną krawędzi, dają bardzo plastyczny obraz płotu.

Naczynia z tacką plater[owaną] <do> Ol[ejów] św[iętych]	1	Kłęcznik mah[oniowy]	1
Dzwonek mały	1	Lichtarze miedziane małe	2
Ampułki szklane	2	Skarbonka blaszana	1
Lampka wisząca przed Sanctissimum	1	Miseczka do wody	1
Tabernakulum jesionowe	1	Kanony na ołtarz komplet razem	3
Figura drewniana duża P[ana] Jezusa	1	Całun żałobny	1
Figura gips św. Antoniego	1	Pieczęć kościelna z poduszką	1
Tron z jedwabiu do wystawienia Najświętszego Sakramentu	1	Waskulum ^a szklane	1
Żyrandol mosiężny o 12 świec	1	Wycinacz do komunikantów	1
Mszał żałobny	1	Portatył ^b nowy w ołtarzu z 1922 r.	1
Evangeliczka	1	Poduszki pod mszał	2

[s. 6]

Ołtarzyk stary do procesji	1	Obrusów na ołtarz	3
Puszka pozłacana pęk[nięta] z krzyżem ułamanym	1	Ręczników	3
Patena pozłacana na podstawie złamanej	1	Płótna	7
Figura Zmartwychwstania	1	Korporałów ^c	10
Paschał	1	Palek ^d	4

^a Vasculum, waskulum, wasculum (łac. małe naczynko) – naczynie liturgiczne z wodą, głównie stojące przy tabernakulum. Służy do obmywania (ablucji) palców przez szafarza po udzieleniu komunii świętej, bądź umieszczenia w nim drobnych partykuł Najświętszych Postaci, bądź upadłej Hostii Świętej, która rozpuszcza się w znajdującej się w nim wodzie.

^b Portatył – niewielkich rozmiarów ołtarz przenośny, do sprawowania Eucharystii poza kościołem. Portatyłe zapoczątkowane zostały w liturgii już w III wieku, w związku z celebracją Eucharystii w więzieniach. Od połowy IV wieku umieszczano w ołtarzach i w portatyłach relikwie świętych. Sprawowanie Eucharystii poza kościołem bez portatyłu było zabronione. Reforma liturgiczna po Soborze Watykańskim II zniósła obowiązek stosowania portatyli. K. Cichoń, M. Konieczny, *Portatył*, w: *Encyklopedia katolicka* (dalej: EK), t. 16, Lublin 2012, kol. 7-8.

^c Korporał – parament liturgiczny w kształcie kwadratowego obrusu o boku ok. 50 cm, na którym umieszcza się Postacie eucharystyczne w czasie Mszy Świętej i w ramach kultu Eucharystii poza Mszą Świętą. Na korporale umieszcza się patenę z chlebem – Ciałem Pańskim i kielich w winem – Krwią Pańską podczas Mszy Świętej, kustodię oraz puszkę lub monstancję podczas wystawienia Najświętszego Sakramentu. Służy też do obrzędu udzielania komunii poza Mszą Świętą oraz do wyłożenia tabernakulum. M. Straszewicz, *Korporał*, EK, t. 9, Lublin 2002, kol. 900-901.

^d Palka – kwadratowy, usztywniony kawałek płótna, służący do nakrywania kielicha mszalnego w celu uchronienia Najświętszej Krwi przed zabrudzeniem.

Kandelabry ^a , ofiara p. Hendlera	2	Puryfikaterzy ^b	14
Katafalk ^c o 5-ciu stopniach	1	Księgi metryczne:	
Stół drewniany duży	1	Chrzestne od 1916-1921 roku	
Ornaty:		Chrzestne od 1921-1925 roku	
Biały z Śluc. pas. ofiara pani Sze-miothowej	1	Chrzestne od 1926 w użyciu	
Biały zw[yczajny] 1 o b[iało-sb-re-br[nych] bok[ach];1 o[rnat] żółto-sreb[rny]	2	Ślubne od 1917 w użyciu	
<Ornat> żółty	1	Pogrzebowe od 1916 w użyciu	
Kapa fioletowa	1	Egzaminów przedślubnych	
Alby	2	Księga konwertytów od 1917 r.	
Pasów do alb	2	Spis parafialny	
Komże duże	2	Kronika parafii siehniewickiej	
Komże małe	5	Księga zapowiedzi od 1921 roku	
Stuła fioletowa z drugiej strony biała	1	Dokumenta od 1923 do 1929 roku	
Stuła czerwona	1		

Dokumenta pozostawione przez ks. Chodkowskiego.

Plan beneficjum sporządzony 1928 r.

Wzięto z kościoła kobryńskiego od ks. dziekana Rossołowskiego, do kościoła siehniewickiego w 1916 roku stare paramenta kościelne:

^a Kandelabr – znacznych rozmiarów, stojący, kilkuramienny świecznik wykonany był głównie z metalu. Popularne w XVII wieku kandelabry dwuramienne, już w XVIII wieku były trójramienne, w następnych stuleciach nawet kilkunastoramienne. Ze względu na swe rozmiary kandelabr zbudowany był z podstawy, trzonu i najczęściej zdejmowanej nastawy z ramionami. D. Forstner, *Świat Symboliki Chrześcijańskiej*, Warszawa 1990, s. 410.

^b Puryfikaterz – biały, płócienny ręczniczek służący do wycierania kielicha w czasie Mszy Świętej i opróżnionej puszek z tabernakulum, w czasie puryfikacji, czyli oczyszczania naczyń liturgicznych (kielich, patena, puszka) używanych do sprawowania lub przechowywania Eucharystii. Po Soborze Watykańskim II puryfikacji dokonuje kapłan, diakon lub akolita na boku ołtarza lub kredensie. A. Pleskaczewska, *Puryfikacja*, EK, t. 16, Lublin 2012, kol. 630-631.

^c Katafalk – to podwyższenie, na którym w kaplicy pogrzebowej lub kościele stawia się trumnę w czasie obrzędu ostatniego pożegnania lub Mszy Świętej pogrzebowej. W przeszłości znane były trzy rodzaje katafalków: 1/ Feretron (mary), używany podczas procesji jako nosze do relikwii, figury lub obrazu, 2/ Katafalk mniejszy, czyli stołeczki lub stopnie (gradusy) pod trumnę, 3/ Katafalk większy, składający się z trzech lub więcej stopni. Katafalk używano podczas skromniejszych pogrzebów, gdy nie wznoszono castrum doloris (rozpięty nad katafalkiem baldachim w czasie uroczystego, kilkunastodniowego pogrzebu) – stosowany w kulturze chrześcijańskiej od średniowiecza, a w XVII i XVIII wieku osiągnął bogactwo form. Posoborowa reforma liturgii ograniczyła i ujednoliciła przepisy na temat stosowania katafalku, który należy stawiać na środku kościoła, tak by trumna nie zasłaniała ołtarza. Na trumny osoby świeckiej można położyć Pismo Św. W niektórych regionach stawia się świeczki, krzyż, różaniec. Na trumnie diakona lub kapłana stawia się kielich oraz kładzie mszał. Na trumnie biskupa mitrę. T. Syczewski, *Katafalk*, EK, t. 8, Lublin 2000, kol. 976.

Ornaty:
 1 biały, 1 zielony, 1 fioletowy, 1 czerwony i 1 czarny razem – 5

Kapy:
 1 biała, 1 zielona, 1 czerwona i 1 czarna razem – 4

Stuły:
 1 fioletowa, 1 zielona i 1 czarna razem – 3
 1 welon na puszkę, 1 obrus na ołtarz
 2 komże, 2 alby, 2 humerały, 1 pasek do alby, 1 ręcznik, 2 ręczniczki, 3 korpo-
 rały, 6 puryfikaterzy, 3 palek, 1 dywan fabryczny, 1 krzyż procesyjny metalowy,
 lichtarze małe jednakowe 4.
 1 kociołek do wody, 1 łódka z łyżeczką do kadzielnicy, 1 kadzielnica, tacki
 małe metalowe 2, ampulka metalowa do chrztu 1.
 [s. 7] Kościół i beneficjum kościelne zgodnie z powyższym inwentarzem zda-
 łem księdzu Bolesławowi Leszczyńskiemu¹³.
 Dnia[14 maja] 1930 roku.
 ks. I[zydor] Niedroszlański¹⁴
 Kościół i beneficjum kościelne zgodnie z powyższym inwentarzem przyjąłem
 dnia 15 lipca 1930 roku.
 ks. Bolesław Leszczyński

BIBLIOGRAFIA

- Cichoń Krzysztof, Konieczny Mariusz, *Portatył*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 16, Lublin 2012, kol. 7-8.
- Elenchus ecclesiarum et cleri dioecesis pinsceensis pro Anno Domini 1928*, Pinsci 1928.
- Elenchus ecclesiarum et cleri dioecesis pinsceensis pro Anno Domini 1932*, Pinsci 1932.
- Forstner Dorothea, *Świat Symboliki Chrześcijańskiej*, Warszawa 1990.
- Kazimierowicz Henryk*, w: S. Librowski, *Ofiary zbrodni niemieckich spośród duchowień-
 stwa diecezji włocławskiej 1939-1945*, Włocławek 1947, s. 61-62.

¹³ Ks. Leszczyński Bolesław (1871-1951) – kapłan diecezji pińskiej. Święcenia kapłańskie przyjął w 1894 roku. Był pierwszym proboszczem parafii w Kłopotach Stanisławach, erygowanej przez bpa Jerzego Matulewicza. Na proboszcza został mianowany dnia 16 grudnia 1922 roku i pracował w tej parafii do 1925 roku. W 1926 roku objął obowiązki administratora parafii św. Rocha w Mielniku, dekanat Drohiczyn. W 1930 roku został proboszczem w Siehnieviczach. W 1938 roku został mianowany rektorem kaplicy drewnianej w Walówce (poświęconej w 1934 roku), dekanat Nowogródek. Po 1945 roku pracował na terenie Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej – w parafii Niepokalanego Poczęcia NMP w Niehnieviczach, w tym samym dekanacie. *Elenchus ecclesiarum et cleri dioecesis pinsceensis pro Anno Domini 1932*, Pinsci 1932, s. 61; L. Mikhailik, *Kościół katolicki na Grodzieńszczyźnie 1939-1956*, Warszawa 2008, s. 229, 309; Z. Rostkowski, *Zarys historii parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Kłopotach Stanisławach*, Edycja podlaska 28/2005, <http://niedziela.pl/artukul/43207/nd/Zarys-historii-parafii-pw-Matki-Bozej> (dostęp: 20.11.2018).

- Kumor Bolesław, *Ustrój i organizacja Kościoła polskiego w okresie niewoli narodowej 1772-1918*, Kraków 1980.
- Litak Stanisław, *Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku*, Lublin 1996, s. 78-79.
- Mikhailik Larysa, *Kościół katolicki na Grodzieńszczyźnie 1939-1956*, Warszawa 2008.
- Pleskaczewska Anna, *Puryfikacja*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 16, Lublin 2012, kol. 630-631.
- Rąkowski Grzegorz, *Ilustrowany przewodnik po zabytkach kultury na Białorusi*, Warszawa 1997.
- Spis kościołów i duchowieństwa diecezji pińskiej w R. P. 1939*, Pińsk 1939, s. 130.
- Straszewicz Marzena, *Korporał*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 9, Lublin 2002, kol. 900-901.
- Syczewski Tadeusz, *Katafalk*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 8, Lublin 2000, kol. 976.
- Szymański Józef, w: *Encyklopedia muzyczna PWM, Sm-Ś. Część Biograficzna*, red. E. Dziębowska, Kraków 2007, s. 298.
- Zielińska Zofia, *Józef Prozor*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 28, Wrocław 1984-1985, s. 532-534.

Netografia

- Produkcja fortepianów w przedwojennym Wrocławiu*, <http://arspolonica.ocross.net/produkcja-fortepianow-we-wroclawiu/> (dostęp: 20.11.2018).
- Rostkowski Zbigniew, *Zarys historii parafii pw. Matki Bożej Różańcowej w Kłopotach Stanisławicach*, Edycja podlaska 28/2005, <http://niedziela.pl/arttykul/43207/nd/Zarys-historii-parafii-pw-Matki-Bozej> (dostęp: 20.11.2018).
- Rostowski Zbigniew, *Historia parafii pw. św. Andrzeja Apostoła w Wyszkach*, „Niedziela”, <http://niedziela.pl/wydruk/28896/nd> (dostęp: 20.11.2018).

INWENTARZ RZYMSKOKATOLICKIEGO KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO W SIEHNIEWICZACH Z 14 MAJA 1930 ROKU

Streszczenie

Inwentarz Siehniewickiego rz.-kat. parafialnego kościoła sporządzony przez ks. Izydora Niedroszlańskiego przy zdaniu niniejszego nowo mianowanemu proboszczowi ks. Henrykowi Kazimierowiczowi w myśl zarządzenia J. E. Ks. Biskupa Pińskiego z dnia 14 maja 1930 roku pod Nr 1096/30

Pierwotny, drewniany kościół parafialny pw. Opieki Najświętszej Maryi Panny w Siehnieviczach, w diecezji łucko-brzeskiej ufundowany został w połowie XVI wieku. Murowaną świątynię ufundowali dla tej parafii Józef i Maria Prozorowie w 1785 roku. Spalona w 1915 roku przez Rosjan, w 1922 roku została odbudowana staraniem ówczesnego proboszcza ks. Izydora Niedroszlańskiego i dzięki ofiarności parafian i dobrodziejów. W latach II Rzeczypospolitej parafia w Siehnieviczach znalazła się w granicach erygowanej w 1925 roku diecezji pińskiej. Decyzją pasterza tej diecezji, biskupa Zygmunta Łozińskiego z 14 maja 1930 roku jej proboszcz ks. Izydor Niedroszlański przekazał ją swemu następcy w Siehnieviczach. W sporządzonym z tej okazji inwentarzu-protokole dowia-

dujemy się o historii świątyni, jej odbudowach i remontach, wyposażeniu i konserwacji wystroju o świątyni, jej odbudowach, wyposażeniu i konserwacji wystroju. Opisane dobra materialne przynależne da parafii ukazują stan beneficjum kościelnego w tamtych czasach. Inwentarz zamieszcza opis zabudowań gospodarczych, aktualnego inwentarza kościelnego i biura i archiwum parafialnego.

Słowa kluczowe: historia Kościoła; historia diecezji pińskiej; parafia w Siehnieczech; inwentarze kościołów parafialnych; beneficjum parafialne

ИНВЕНТАРЬ РИМСКО-КАТОЛИЧЕСКОГО ПРИХОДСКОГО КОСТЕЛА В СЕГНЕВИЧАХ ОТ 14 МАЯ 1930 Г.

Содержание

Первый деревянный приходской костел во имя Покровительства Пресвятой Девы Марии в Сегневичах Луцко-Брестской епархии был возведен в середине XVI века. В 1785 г. Иосиф и Мария Прозоровы пожертвовали средства на каменный храм для прихода. Этот храм был сожжен русскими в 1915 г., но был восстановлен в 1922 г. благодаря усилиям тогдашнего настоятеля о. Исидора Недорошлянского и пожертвованиям местных прихожан и благотворителей. Во времена II Речи Посполитой приход в Сегневичах оказался в составе новой Пинской епархии, созданной в 1925 г. По распоряжению пастыря этой епархии епископа Сигизмунда Лозинского от 14 мая 1930 г. настоятель о. Исидор Недорошлянский передал приход в Сегневичах своему преемнику. Из составленного по этому случаю инвентаря можно узнать об истории храма, его перестройке и ремонтах, оборудовании и консервации внутреннего убранства. Описанное материальное имущество, принадлежащее приходу, дает представление о состоянии бенефиций костела в то время. В инвентаре содержится описание хозяйственных строений, текущего костельного инвентаря, приходской канцелярии и архива.

Ключевые слова: история католической Церкви; история Пинской епархии; приход в Сегневичах; инвентари приходских костелов; приходские бенефиции

Перевод Лауры Михайлик

ИНВЕНТАР РИМА-КАТАЛІЦКАГА ПАРАФІЯЛЬНАГА КАСЦЁЛА ў СЭГНЕВІЧАХ З 14 МАЯ 1930 Г.

Змест

Начало формы Першы драўляны парафіяльны касцёл у імя Апекі Найсвяцейшай Марыі Панны ў Сегневичах Луцка-Брэсцкай дыяцэзіі быў узведзены ў сярэдзіне XVI стагоддзя. У 1785 г. Юзаф і Марыя Прозоровы ахвяравалі сродкі на му-

раваны храм для парафіі. Гэты храм быў спалены рускімі ў 1915 г., але адноўлены ў 1922 г. дзякуючы намаганням тагачаснага пробашча кс. Ісідара Недарашлянскага і ахвяраванням мясцовых вернікаў і дабрачынцаў. У часы II Рэчы Паспалітай парафія у Сегневичах апынулася ў складзе новай Пінскай дыяцэзіі, утворанай у 1925 г. Па распараджэнні пастыра гэтай дыяцэзіі біскупа Зыгмунта Лазінскага ад 14 мая 1930 г. пробашч а. Ісідар Недарашлянскі перадаў парафію ў Сегневичах свайму пераемніку. Са складзенага з гэтай нагоды інвентара можна даведацца пра гісторыю храма, яго перабудове і рамонтах, абсталяванні і кансервацыі ўнутранага строя. Апісаная матэрыяльная маёмасць, якая належыць парафіі, дае ўяўленне аб стане бенефіцыяў касцёла ў той час. У інвентары змяшчаецца апісанне гаспадарчых пабудов, бягучага касцёльнага інвентару, парафіяльнай канцылярыі і архіва.

Ключавыя словы: гісторыя Касцёла; гісторыя Пінскай дыяцэзіі; парафія ў Сегневичах; інвентары парафіяльных касцёлаў; парафіяльныя бенефіцыі

Пераклад Лауры Михайлик

THE INVENTORY OF THE CATHOLIC CHURCH IN SIEHNIEWICE OF 14 MAY 1930

Summary

The first wooden parish St. Mary of Assistance church in Sieh niewice in the diocese of Łuck-Brześć has been founded in the middle of XVIth century. The church built of bricks have established in 1785 Józef and Maria Prozorowie. The church has been burned by the Russians in 1915 and 1922 reconstructed by the pastor father Izydor Niedroszlański und thanks to the support of the parishioners and benefactors. During the years of the Second Republic the parish of Sieh niewice was placed in the new 1925 created diocese of Pińsk. The Bishop Zygmunt Łoziński gave on 14 May 1930 the administration of that parish to the successor of farther Izydor Niedroszlański. From the at that time completed inventory we are getting knowledge about the history of that parish and church, about the successively done constructions and reconstruction, about the equipment and decorations of that church. The in the inventory described material means of the parish are revealing the church preferment. The inventory is describing also the parish buildings, archives and office.

Key words: Church history; the history of the diocese of Pińsk; the parish of Sieh niewice; the inventory of the parish churches; the church preferment

Translated by Aneta Kiper